

לעילוי נשמת
שלום בן משה

המשנה עם מפרשים, מסודרים ומנוקדים
The Mishnah with Commentaries, Vowelized and Organized

גליון
11

דמאי
פרק ד'

ב רבן שמעון בן גמליאל אומר לא יחשוף, מפני שהוא ממצט מלאכתו של בעל הבית. לא יחשוף - ויקנה גרוגרת אחת ויאכל, שאם לא יאכל מרעוב עצמו וממצט מסעודתו, ונמצא ממצט בכך מלאכתו של בעל הבית, שלא יוכל לעשות מלאכה.

רבי יוסי אומר לא יחשוף, מפני שהוא תנאי בית דין.

לא יחשוף מפני שהוא תנאי בית דין - שתהא תרומת מעשר משל בעל הבית, ומעשר שני משל פועל. הילכך חייב בעל הבית ליתן לו הגרוגרת שהפריש לתרומת מעשר.

ד הלוקח יין מבין הכותים, אומר: "שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה, ועשרה מעשר, ותשעה מעשר שני", ומיחל ושותה.

הלוקח יין מבין הכותים - קודם שגזרו על יינן, והיה יינן ודאי טבל.

והכא איירי בלוקח ערב שבת בין השמשות, או שלקח מבעוד יום ושכח להפריש עד בין השמשות, ואז אסור להפריש, דהנן ספק תשיכה, אין מעשרין את הנדאי". הילכך אסור לקבוע לו מקום, דקביעות מקום חשוב כהפרישה, ואסור בין השמשות.

ומשום הכי לא קתני בסיפא "ומעשר שני מחולל על המעות", דכיון דאינו רשאי לקבוע לו מקום בצפוננו או בדרומו, אי אפשר לחללו. אבל לקרות שם, דאמר "שאני עתיד להפריש". שרי, דכולי האי לא גזור בין השמשות.

דמאי
פרק ד'

א מזגו לו את הפוס, אומר: "מה שאני עתיד לשייר בשולי הפוס הרי הוא מעשר, ושאר מעשר סמוך לו, וזה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו".

מזגו לו את הפוס - ביום השבת.

אומר וכו' - ואין די לו במה שהתנה מערב שבת, אבל צריך לחזור ולומר בשבת כשכא לאכול ולשתות "מה שאני עתיד לשייר מן הפוס וכו'".

בירושלמי פריך: אם באומר "מעכשיו תהא תרומה" - הרי הפל מתערב יחד, ונעשה מדומע! ואם באומר "לכשאשתה" - הא לא הוי תרומה אלא לאחר ששתה, ונמצא שותה טבל! ומשני: באומר "מעכשיו ולכשאשתה תהא תרומה", ונמצא שלא שתה טבל, וגם לא היה מדומע.

"ומעשר שני בפיו, ומחולל על המעות".

בפיו - בפני הפוס.

א פועל שאינו מאמין לבעל הבית, נוטל גרוגרת אחת ואומר: "זו ותשע הבאות אחריה עשויות מעשר על תשעים שאני אוכל, וזו עשויה תרומת מעשר עליהן. ומעשר שני באחרונה, ומחולל על המעות".

שאינו מאמין לבעל הבית - על המעשרות.

וחושף גרוגרת אחת.

וחושף גרוגרת אחת - נמנע מלאכול גרוגרת אחת כנגד אותה של תרומת מעשר שהפריש, שלא יהא גוזל את בעל הבית.

דמאי

פרק ז'

ו הָיוּ לַפָּנִיּוֹת שְׁתֵּי כַלְפָּלוֹת שֶׁל טָבֵל, וְאָמַר "מַעֲשָׂרוֹת זֶה בָּזוּ", הֲרֵאשׁוֹנָה מֵעוֹשֶׂרֶת.

כַּלְפָּלוֹת - סִלִּים.

מַעֲשָׂרוֹת זֶה בָּזוּ - מַעֲשָׂרוֹת שְׁאֵנִי צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ מִכַּלְפָּלָה זֶה, יֵהִיוּ מוֹנַחִים בַּחֲבֵרְתָּהּ.

הֲרֵאשׁוֹנָה מֵעוֹשֶׂרֶת - וּמִפְּרִישׁ מִן הַשְּׁנִיָּה הַמַּעֲשָׂרוֹת שֶׁל שְׁתֵּיֶינָן.

"שֶׁל זֶה בָּזוּ, וְשֶׁל זֶה בָּזוּ", הֲרֵאשׁוֹנָה מֵעוֹשֶׂרֶת.

שֶׁל זֶה בָּזוּ וְשֶׁל זֶה בָּזוּ הֲרֵאשׁוֹנָה מֵעוֹשֶׂרֶת - אֲבָל הַשְּׁנִיָּה אֵינָה מֵעוֹשֶׂרֶת, דְּמִיד כְּשֶׁאָמַר "שֶׁל זֶה בָּזוּ" נִתְקַנְּהָ הֲרֵאשׁוֹנָה וְנִפְטְרָה מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת, וְכִי הִדַּר וְאָמַר "שֶׁל זֶה בָּזוּ", נִמְצָא מִפְּרִישׁ מִזֶּה שֶׁכָּבֵר נִפְטְרָת עַל זֶה שֶׁהִיא חֵיִבָּת, וְאֵין מִפְּרִישֵׁינָן מִן הַפְּטוּר עַל הַחֵיִבּ וְלֹא אָמַר כְּלוּם, וְנוֹטֵל מִן הַשְּׁנִיָּה הַמַּעֲשָׂרוֹת שֶׁל שְׁתֵּיֶינָן.

"מַעֲשָׂרוֹתֵינָן מַעֲשָׂרוֹת כַּלְפָּלָה בַּחֲבֵרְתָּהּ", קָרָא שֵׁם.

מַעֲשָׂרוֹתֵינָן מַעֲשָׂרוֹת כַּלְפָּלָה בַּחֲבֵרְתָּהּ - הַמַּעֲשָׂרוֹת הַמְּחַוֵּיִבוֹת לְשְׁתֵּי כַּלְפָּלוֹת הֵלְלוּ, יֵהִיוּ שֶׁל כַּלְפָּלָה בַּחֲבֵרְתָּהּ, הָרִי קָרָא שֵׁם מַעֲשָׂרוֹת שְׁתֵּיֶינָן כְּאַחַת, וּמִפְּרִישׁ מִזֶּה עַל זֶה וּמִזֶּה עַל זֶה, דְּבָכַל אַחַת שְׁיִיר טָבֵל כְּדִי מַעֲשָׂרוֹת חֲבֵרְתָּהּ. אֲבָל אֵינוֹ מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן מִמְּקוֹם אַחֵר, שְׁתֵּי קָרָא שֵׁם וְקָבַע מַעֲשָׂרוֹת כֹּל אַחַת מֵהֶן בַּחֲבֵרְתָּהּ.

פִּירוּשׁ אַחֵר וְעִיקָר: מַעֲשָׂרוֹתֵינָן מַעֲשָׂרוֹת כַּלְפָּלָה בַּחֲבֵרְתָּהּ, קָרָא שֵׁם, וּמִפְּרִישׁ מְאִיזוּ מֵהֶן שְׁיִרְצָה. דְּהַכִּי מְפָרְשִׁינָן לְמַלְתִּיהָ: "מַעֲשָׂרוֹתֵינָן מְאִיזָה מֵהֶן שְׁאֲרָצָה, יֵהִיוּ מַעֲשָׂרוֹת כַּלְפָּלָה בַּחֲבֵרְתָּהּ".

ז מֵאָה טָבֵל מֵאָה חוֹלִין, נוֹטֵל מֵאָה וְאַחַד.

מֵאָה טָבֵל וּמֵאָה חוֹלִין - שְׁנַתְּעַרְבוּ.

נוֹטֵל מֵאָה וְאַחַד - נוֹטֵל מֵאָה לְהַפְרִישׁ מֵהֶן מַעֲשָׂר רֵאשׁוֹן וּמַעֲשָׂר שְׁנִי כְּדִין כֹּל טָבֵל, וְאַחַד נוֹטֵל מִן הַמֵּאָה שֶׁל חוֹלִין לְתַרוּמַת מַעֲשָׂר, כְּאִילוֹ הָיוּ טָבֵל. שֶׁהַחוֹלִין נַעֲשִׂים כְּטָבֵל עֲצָמוֹ

דמאי

פרק ז'

שְׁאֵנִי עֲתִיד לְהַפְרִישׁ - הֵכָא לֹא קִתְּנִי "שְׁאֵנִי עֲתִיד לְהַפְרִישׁ לְמַחֵר", כְּדִקְתְּנִי לְעִיל גַּבִּי הַמְּזַמֵּן אֶת חֲבִירוֹ, וְדוֹקָא כְּשֶׁאֵינוֹ מִתְקַן אֶלָּא מֵה שְׁאוּכַל וְשׁוֹתָהּ, הַתִּירוֹ לְהַפְרִישׁ לְמַחֵר מִמּוֹתֵר אֲכִילְתוֹ וְשְׁתִּיתוֹ הַנֶּשְׂאָר בְּשׁוּלֵי הַכּוֹס, אֲבָל לְתַקֵּן אֶת כֹּל הַנֶּאֱדָר בְּשִׁבְתָּ לֹא הַתִּירוֹ.

וְהֵכָא אֵינוֹ קוֹרָא שֵׁם לְתַרוּמַת מַעֲשָׂר כְּמוֹ בְּכָבָא שֶׁל דְּמַאי, וְכַדְלַעִיל גַּבִּי הַמְּזַמֵּן אֶת חֲבִירוֹ, מִשׁוּם דְּגַבִּי דְּמַאי דְּמַעֲשָׂרָן וְהֵן שְׁלוֹ, קוֹרָא שֵׁם לְתַרוּמַת מַעֲשָׂר כְּדִי לְתַקֵּן אֶת הַמַּעֲשָׂר וּלְאַכְלוֹ. אֲבָל כָּאֵן שֶׁהוּא טָבֵל וְדַאי, צָרִיךְ לִיתֵּן הַמַּעֲשָׂר לְלוֹי, וְהַלּוֹי יִקְרָא שֵׁם לְתַרוּמַת מַעֲשָׂר.

וְעֲשָׂרָה מַעֲשָׂר רֵאשׁוֹן וְתִשְׁעָה מַעֲשָׂר שְׁנִי - לֹאֵו דְּוִקָּא, שֶׁהָרִי לְאַחַר שֶׁהַפְרִישׁ מִמֵּאָה שְׁנִי לוֹגֵין לְתַרוּמָה גְּדוּלָּה, וְנֶשְׂאָר תִּשְׁעִים וְשִׁמּוֹנָה, לֹא יֵהִיָּה הַמַּעֲשָׂר אֶלָּא עֲשָׂרָה לוֹגֵין פְּחוֹת חוֹמֶשׁ, וּמַעֲשָׂר שְׁנִי שְׁמוֹנָה לוֹגֵין וְשִׁמּוֹנָה עֲשִׂירִיּוֹת וְחוֹמֶשׁ עֲשִׂירִית.

מִיחַל וְשׁוֹתָהּ - מִתְחִיל וְשׁוֹתָהּ. פִּירוּשׁ אַחֵר: מוֹזַג וְשׁוֹתָהּ - מִיחַל כְּמוֹ מִיחַל, לְשׁוֹן (יִשְׁעִיָּה א' כב) "סְבֹאֵךְ מֵהוּל בְּמַיִם".

וּסְתָם מִתְנַיִתִּין אֲתִיָּא כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר אֶף בְּדַאוּרִיָּתָא יֵשׁ בְּרִירָה, וְזֶה שְׁנֶשְׂאָר בְּשׁוּלֵי הַכּוֹס הָיוּ כְּאִילוֹ הוֹפְרֵשׁ מִתְחִילָה. וְאֵינָה הֵלְכָה, אֶלָּא קְנִימָא לֵן דְּכַדְרַבְּנָן יֵשׁ בְּרִירָה, אֲבָל בְּדַאוּרִיָּתָא אֵין בְּרִירָה. הִילְכֵךְ בְּדַאי טָבֵל לֹא יֵאָכַל וְלֹא יִשְׁתָּה עַד שְׁיַפְרִישׁ.

ח הָיוּ לוֹ תְּאֵנִים שֶׁל טָבֵל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְהוּא בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ אוֹ בְּשִׂדְּהָ, אוֹמֵר: "שְׁתֵּי תְּאֵנִים שְׁאֵנִי עֲתִיד לְהַפְרִישׁ הָרִי הֵן תְּרוּמָה, וְעֲשָׂר מַעֲשָׂר רֵאשׁוֹן, וְתִשְׁעָה מַעֲשָׂר שְׁנִי".

וְהוּא בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ - בְּעָרֵב שִׁבְתָּ, וּמִתְנַרָּא שְׁמָא יִקְדַּשׁ עֲלָיו הַיּוֹם וְלֹא יוּכַל לְעַשֵּׂר.

הָיוּ דְּמַאי, אוֹמֵר: "מֵה שְׁאֵנִי עֲתִיד לְהַפְרִישׁ לְמַחֵר הָרִי הוּא מַעֲשָׂר, וְשְׂאָר מַעֲשָׂר סְמוּךְ לוֹ, וְזֶה שְׁעִשִּׁיתִי מַעֲשָׂר עֲשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשָׂר עֲלָיו. וּמַעֲשָׂר שְׁנִי בְּצַפּוֹנוֹ אוֹ בְּדְרוֹמוֹ, וּמְחֻלָּל עַל הַמַּעֲוֹת".

דמאי

פרק ז'

יש לו פְּרִנְסָה מִמְּקוֹם אַחֵר. וְכָל טָבֵל שֶׁנִּתְעַרְבַּב בְּחוֹלִין, אִם יֵשׁ לוֹ טָבֵלִים אַחֵרִים שֶׁיִּכּוֹל לְהַפְרִישׁ עַל זֶה הַתְּעַרְבֻּת מִמְּקוֹם אַחֵר, אֵינוֹ מִפְּרִישׁ אֶלָּא לְפִי חֲשָׁבוֹן שֶׁל הַטָּבֵל בְּלִבְדוֹ. וְהֵכָא שֶׁהַטָּבֵל יָתֵר עֶשֶׂר עַל הַמַּעֲשֵׂר, חֲשָׁבִינָן כְּאִילוֹ הֵם מִמְּקוֹם אַחֵר, וּמִפְּרִישׁ מֵהֵן לְפִי חֲשָׁבוֹן שֶׁל טָבֵל בְּלִבְדוֹ, וְאֵינוֹ מִפְּסִיד כְּלוּם.

זֶה הַפְּלֵל: כָּל זְמַן שֶׁהַטָּבֵל מְרוּבָּה, לֹא הַפְּסִיד כְּלוּם.

כָּל זְמַן שֶׁהַטָּבֵל מְרוּבָּה - וְהוּא שִׁיחָה מְרוּבָּה עֶשֶׂר, וְהֵכִי אֵיחָא בִּירוּשְׁלָמִי.

ח מִי שֶׁהָיוּ לוֹ עֶשֶׂר שׁוֹרוֹת שֶׁל עֶשֶׂר עֶשֶׂר כְּדֵי יָיִן, וְאָמַר "שׁוֹרָה הַחֲצִיזוֹנָה אַחַת מַעֲשֵׂר", וְאֵין יָדוּעַ אִיזוֹ הִיא, נוֹטֵל שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת לֹכְסִין.

עֶשֶׂר שׁוֹרוֹת שֶׁל עֶשֶׂר עֶשֶׂר כְּדֵי יָיִן - מְסוּדָרִים בְּאַרְצָן, שֶׁבְּכָל עֲגֻן שְׁתַּמְנָה - בֵּין מִמְזַרְח לְמַעְרָב, בֵּין מִצְפוֹן לְדָרוֹם, תִּמְצָא עֶשֶׂר שׁוֹרוֹת שֶׁל עֶשֶׂר עֶשֶׂר, שֶׁהֵן מֵאָה פְּדוּת.

שׁוֹרָה הַחֲצִיזוֹנָה אַחַת מַעֲשֵׂר - חֲבִית אַחַת שֶׁבְּשׁוֹרָה הַחֲצִיזוֹנָה קִבְעָתִי מַעֲשֵׂר עַל פְּדוּת אַחֲרוֹת שֵׁשׁ לִי.

וְאֵין יָדוּעַ אִיזוֹ - חֲצִיזוֹנָה, שֶׁהָרִי יֵשׁ כָּאֵן אַרְבַּע שׁוֹרוֹת חֲצִיזוֹנוֹת לְאַרְבַּע רוּחוֹת.

נוֹטֵל שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת בְּאַלְכֶסוֹן - אַחַת לְמַקְצוֹעַ דְּרוּמִית מְזַרְחִית, וְשֵׁנִיָּה לָהּ בְּמַקְצוֹעַ מַעְרָבִית צְפוֹנִית, שֶׁכָּל חֲבִית שֶׁבְּמַקְצוֹעַ נִמְנֵית לְשְׁתֵּי רוּחוֹת, וַיִּמְלֵא מִשְׁתֵּיהֶן חֲבִית אַחַת וְתִהְיֶה מַעֲשֵׂר.

"חֲצִי שׁוֹרָה הַחֲצִיזוֹנָה אַחַת מַעֲשֵׂר", וְאֵין יָדוּעַ אִיזוֹ הִיא, נוֹטֵל אַרְבַּע חֲבִיּוֹת מְאַרְבַּע זְוִיּוֹת.

חֲצִי שׁוֹרָה הַחֲצִיזוֹנָה אַחַת מַעֲשֵׂר - וְאִם אָמַר חֲבִית אַחַת שֶׁבְּחֲצִי שׁוֹרָה הַחֲצִיזוֹנָה בָּהּ קִבְעָתִי מַעֲשֵׂר עַל פְּדוּת אַחֲרוֹת שֵׁשׁ לִי.

וְאֵין יָדוּעַ אִיזוֹ - חֲצִי שׁוֹרָה מְאַרְבַּע שׁוֹרוֹת הַחֲצִיזוֹנוֹת.

נוֹטֵל אַרְבַּע חֲבִיּוֹת מְאַרְבַּע זְוִיּוֹת - מִפְּנֵי

דמאי

פרק ז'

לְעֲגֻן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּלִבְדוֹ, אֲבָל לֹא לְעֲגֻן מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי.

וְנִמְצָא זֶה מִפְּסִיד עַל יְדֵי תְּעַרְבֻּת זוֹ אַחַת בְּלִבְדוֹ שֶׁמִּפְּרִישׁ מִן הַחֹלִין. וְטָבֵל דְּאִירֵי בֵּיהּ הֵכָא הוּא שֶׁהוֹרְמָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה גְּדוּלָּה, אֲבָל לֹא הוֹרְמוּ מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂרוֹת, וְלֹא תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר.

מֵאָה טָבֵל מֵאָה מַעֲשֵׂר, נוֹטֵל מֵאָה וְאַחַד.

מֵאָה טָבֵל וּמֵאָה מַעֲשֵׂר - שְׁלֹא הוֹרְמָה מִן הַמַּעֲשֵׂר הַזֶּה תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְנִתְעַרְבוּ, נוֹטֵל מֵאָה שֶׁל טָבֵל לְהַפְרִישׁ מֵהֵן הַמַּעֲשֵׂרוֹת כְּדִפְרִישִׁית לְעֵיל, וְנוֹטֵל אַחַת מִן הַמֵּאָה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֶׁהֵם נִעְשִׂים כְּטָבֵל עֲצָמוֹ לְהַתְּחַיֵּב בְּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְנִשְׁאַרוּ תְּשֻׁעִים וְתִשְׁעוּ. מִפְּרִישׁ מֵהֵן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר לְפִי חֲשָׁבוֹן, שֶׁהֵם עֶשֶׂר פְּחוֹת עֶשְׂרִית שֶׁל אַחַד.

וְאִם לֹא נִתְעַרְבַּב הַמַּעֲשֵׂר בְּטָבֵל, לֹא הִיָּה מִפְּרִישׁ אֶלָּא עֶשְׂרָה לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שְׁבָהֶן. הַשְּׁתֵּא מִפְּנֵי שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּטָבֵל, מִפְּרִישׁ אַחַד עֶשֶׂר פְּחוֹת עֶשְׂרִית. נִמְצָא מִפְּסִיד אַחַד פְּחוֹת עֶשְׂרִית.

מֵאָה חוֹלִין מִתּוֹקְנִים מֵאָה מַעֲשֵׂר, נוֹטֵל מֵאָה וְעֶשְׂרִי.

מֵאָה חוֹלִין מִתּוֹקְנִין וּמֵאָה מַעֲשֵׂר - רֵאשׁוֹן שְׁלֹא נִיטְלָה תְּרוּמָתוֹ, שֶׁנִּתְעַרְבוּ, נוֹטֵל מֵאָה לְשֵׁם מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן כְּדֵי לְהַפְרִישׁ מֵהֵן עֶשְׂרָה לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שְׁבָהֶן, וְעֶשֶׂר נוֹטֵל מִן הַמֵּאָה חוֹלִין מִתּוֹקְנִין כְּאִילוֹ הָיוּ הֵם מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן, דְּעֶשְׂרָה מֵהֵם לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְנִמְצָא מִפְּסִיד עֶשְׂרָה.

וְהָא דְּלֹא מִחְמַרִּינָן הֵכִי כְּשֶׁנִּתְעַרְבַּב עִם טָבֵל, לְהִזְקִיק הַטָּבֵל לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ עֶשְׂרָה לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּמֵאָה שֶׁל מַעֲשֵׂר, מִשּׁוּם שֶׁכֶּף הוּא הַדִּין - שֶׁכָּל דְּבָר הַמִּתְעַרְבַּב חוֹזֵר לְהִיּוֹת כְּתַחֲלִילָתוֹ. הִילְכֵּף הַמַּעֲשֵׂר חוֹזֵר לְהִיּוֹת כְּטָבֵל, וְאֵין הַטָּבֵל חוֹזֵר לְהִיּוֹת כְּמַעֲשֵׂר.

מֵאָה טָבֵל תְּשֻׁעִים מַעֲשֵׂר, תְּשֻׁעִים טָבֵל וְשִׁמּוּנִים מַעֲשֵׂר, לֹא הַפְּסִיד כְּלוּם.

מֵאָה טָבֵל וְתְשֻׁעִים מַעֲשֵׂר תְּשֻׁעִים טָבֵל וְשִׁמּוּנִים מַעֲשֵׂר לֹא הַפְּסִיד כְּלוּם - דְּכִיּוֹן דְּאִיכָּא בְּטָבֵל עֶשְׂרָה יְתָרִים, דִּינִינָן לִיהּ כְּאִילוֹ

כלאים

פרק א'

והשעועים, אינם כלאים זה בזה.

השעורים ושבולת שועל - כל השנויים במשנה זוג זוג אינם כלאים זה בזה, אחד מזוג זה ואחד מזוג זה הם כלאים זה בזה. והא דאמרין במנחות (דף טו.) "הכוסמין מין חיטים, ושיפון מין שעורים", הני מילי לענן חלה - שמצטרפין זה עם זה לשיעור חלה, אבל לענן כלאים הוו כלאים זה בזה.

ושבולת שועל - שעורים מדבריים, ובלעז אוינ"א.

כוסמין - בלשון לעז אספילט"א.

שיפון - בלעז סיגל"א. ומשום דכוסמין ושיפון דמו להדדי, אינם כלאים זה בזה.

והספיר - יש אומרים ציצרקל"א בלעז. ורמב"ם פירש שקורין לו בערבי מא"ש.

הפורקדן - רמב"ם פירש שהוא זרע דק שקורין לו בערבי גילבא"ן.

וטופח - הוא קטנית שגרגריו עגולים לבנים, וקורין לו קורטמא"ן. ואני שמעתי שטופח הוא שקורין לו גילבא"ן.

והשעועית - קורין לה בערבי לוביא"ה.

אינם כלאים זה בזה - אם זרע כל אחד עם בן זוגו.

כח הקישות והמלפפון, אינם כלאים זה בזה.

הקישות - קישואין שקורין בערבי פאקו"ס, ובלעז קוקומברו"ש.

והמלפפנות - נקראים בערבי כייא"ר, ובלעז ציטרול"י.

רבי יהודה אומר כלאים.

רבי יהודה אומר כלאים - ואין הלכה כרבי יהודה.

חזרת וחזרת גלים, עולשין ועולשי שדה, פרישים וכרישי שדה, כוסבר וכוסבר שדה, חרדל וחרדל מצרי, ודלעת המצרי והרמוצה, ופול מצרי והחרוב, אינם כלאים זה בזה.

חזרת וחזרת גלים - החסא הגדילה בגנים.

כלאים

פרק א'

שיש בכל זוית משתי חצאים שבשתי שורות החיצונות הסמוכות לה, ומלא מארבעתן חבית אחת ותהיה מעשר.

"שורה אחת מעשר", ואין ידוע איזו היא, נוטל שורה אחת לוכסן.

שורה אחת מעשר ואין ידוע איזו היא - ואם אמר חבית אחת שבשורה אחת מאלו עשר שורות בה קבעתי מעשר, ואין ידוע באיזו שורה היא.

נוטל שורה אחת באלכסון - כלומר: נוטל עשר פדות משורה אחת ממקצוע דרומית מזרחית עד מקצוע מערבית צפונית, או ממקצוע דרומית מערבית עד מקצוע מזרחית צפונית, וממלא מכל העשר חביות חבית אחת ותהיה מעשר.

ומפני מה נוטל באלכסון, ואינו נוטל שורה אחת כולה ביושר ממזרח למערב או מצפון לדרום? דקשהו נוטל באלכסון, בין שתמנה השורות כולן ממזרח למערב, בין שתמנה אותן מצפון לדרום, נמצא נוטל חבית אחת מכל שורה ושורה, מה שאין כן אם תהיה נוטל שורה אחת באורך ממזרח למערב או מצפון לדרום.

"חצי שורה אחת מעשר", ואין ידוע איזו היא, נוטל שתי שורות לוכסן.

"חבית אחת מעשר", ואין ידוע איזו היא, נוטל מכל חבית וחבית.

א החיטים והזונין אינם כלאים זה בזה.

החיטין והזונין - קורין לו בערבי זיוא"ן.

אינו כלאים זה בזה - לפי שפששחיתו דור המבול את דרכם היתה הארץ גם היא מזנה את פירותיה, והיו זורעים חיטים ומוציאה זונין, הילכך לא הוי כלאים עם החיטים. אבל עם שאר מיני תבואה הוי כלאים. ואף על גב דלא חזי למאכל אדם, מכל מקום, כיון שמוליקים אותו ממקום למקום למאכל יונים, הוי כלאים.

השעורים ושבולת שועל, הכוסמין והשיפון, הפול והספיר, הפורקדן והטופח, ופול הלבן

כלאים

פרק א'

קרוסטומלין - מין אגסים קטנים הדומים לעפצים שקורין מילין.

פרישים - הם חבושים, בערבי ספרג"ל, ובלעז קודוניי"ש.

עוזרדים - בערבי זערו"ד, ובלעז סורבא"ש.

התפות והחזרד, הפרסקים והשקדיו, והשיזפין והרימין, אף על פי שדומין זה לזה, פלאים זה בזה.

חזרד - תפות יצרי, תרגום "וכפתור" - "וחזר".

אפרסקים - בלעז פירשאג"ס, וכשהן קטנים דומין לשקדים.

שיזפין - הרכיב זיתים על רימון, נפיק מנהון שיזפין.

רימין - בערוף פירש פולצדקא"י בלעז.

ה הצנון והנפוץ, החרדל והלפסן, ודלעת וננית עם המצרית והרמוצה, אף על פי שדומין זה לזה, פלאים זה בזה.

הצנון והנפוץ - אף על פי שהפרי והעלים דומין זה לזה, הן פלאים זה בזה לפי שאין טעם הפרי דומה, שהלכו בזה אחר טעם הפרי.

לפסן - פירש בערוף מרוי"ו בלעז.

ו הזאב והכלב, כלב הכופרי והשוועל, העיזים והצבאים, היעלים והרחלים, הסוס והפרד, הפרד והחמור, החמור והערוז, אף על פי שדומין זה לזה, פלאים זה בזה.

כלב כופרי - כלב שמגדלים בני הכפרים, והוא קטן ודומה לשועל.

היעלים - מין חיה. "ואקו" מתרגמין "וינעלא".

ערוז - חמור הכר.

ז אין מביאין אילן באילן, ירק בירק, ולא אילן בירק, ולא ירק באילן. רבי יהודה מתיר ירק באילן.

כלאים

פרק א'

וחסא הגדילה בהרים.

עולשים - של גנים, ועולשי שדה, ונקראים בערבי הנדב".

פרישין - של גינה וכרישי שדה, והם הנקראים בערבי כורא"ת, ובלעז פורו"ש.

כוסבר - כף שמו בערבי, כוליינדר"ו בלעז. תרגום ירושלמי "כזרע גד" - "כבר זרע כוסבר".

והרמוצה - דלעת מרה שממתקים אותה ברמץ, כלומר: באפר חם שיש בו רשפי אש. לפיכך קורין לה רמוצה.

ופול המצרי - פאסול"י בלעז.

והחרוב - מין קטנית. וקורין לו חרוב, לפי שתרמיליו שהזרע בתוכו הן דקין ועקומין כחרובין. והוא ממין פול המצרי.

ח הלפת והנפוץ, והחרוב והתרובתור, התרדים והלעונים, אינם פלאים זה בזה.

והנפוץ - הוא מין צנון, ועליו דומים לעלי הלפת, הילכך לא הווי פלאים.

והתרובתור - מין פרויב שקלחים שלו דקים.

תדיון - בערבי סילק"א, ובלעז בליט"י.

לעונין - בערבי קט"ף, ובלעז ארמולא"ש.

הוסיף רבי עקיבא: השום והשומונית, הבצל והבצלצול, והתורמוס והפלסלוס, אינן פלאים זה בזה.

השומונית - שום מדברי, והוא קטן מן השום הגדל בגנים.

בצלצול - בצל מדברי קטן משאר בצלים, לפיכך נקרא בצלצול.

פלסלוס - מין תורמוס הוא. ותורמוס מין קטנית ידוע מר מאד ששולקים אותו שבע פעמים, ואוכלים אותו בקניוח סעודה.

ט ובאילן: האגסים והקרוסטומלין, והפרישים והעוזרדים, אינם פלאים זה בזה.

אגסים - בערבי אגא"ס, ובלעז פירא"ש.

כלאים

פרק א'

אין מביאין אילן באילן - אין מרכיבין אילן
מאכל באילן מאכל מין בשאינו מינו, או אילן
סרק באילן מאכל.

אכל אילן סרק באילן סרק, פיון שאין שום אחד
מהם עושה פרי, כמין אחד חשוב, ושרי.

ירק בירק - מין בשאינו מינו.

רבי יהודה מתיר ירק באילן - ואין הלכה
כרבי יהודה.

ח אין נוטעין ירקות בתוך סדן של שיקמה.

שיקמה - אילן תאנה שגדל ביצרים.

סדן של שיקמה - לאחר שנחתך ונשארו
שרשיו בארץ נקרא סדן, ואין נוטעין ירק לתוכו
דהוי ירק באילן.

אין מרכיבין פיגם על גבי קידה לבנה, מפני
שהוא ירק באילן.

פיגם - עשב שקורין לו רוד"א בלעז.

קידה - מין אילן של בשמים, תרגום "קידה" -
"קציעה", וכתיב (תהילים מ"ה ט) "מור ואהלות
קציעות כל בגדותיך".

אין נוטעין יחור של תאנה לתוך התצוב
שהוא מקירו.

תצוב - מין ירק ששרשיו יורדים בעומק הארץ
ביושר, ואינם נוטים לכאן ולכאן, ובו תיחם
החושע את הארץ.

מקירו - לשון קור, שתהא התאנה מקררת
התצוב, שהוא חם ביותר. פרוש אחר: שתהיה
עליו לצל, לשון קורה.

אין תוחבין זמורה של גפן לתוך האבטיח
שתהא זורקת מימיה לתוכו, מפני שהוא אילן
בירק.

מימיה לתוכה - שהאבטיח לח ומלא מים.

אין נוטעין זרע דלעת לתוך החלמית שתהא
משמרתו, מפני שהוא ירק בירק.

חלמית - בערבי כובוז"א, ובלעז מלוו"א.

